

Skrift

Skrivkonsten uppfanns i Mesopotamien någon gång innan 3100 f.Kr varefter den inte långt därefter spreds till Egypten. De första tecknen var bilder som betydde vad de föreställde. En fisk var en fisk och en fågel en fågel. Senare började sumererna utveckla bildskriften så att bilderna istället började beteckna de ljud som hörde ihop med bilden. En fågel började beteckna "få" ljudet t.ex. och så kunde man kombinera ljud till även abstrakta begrepp, ord och meningar. Man skrev på mjuka lertavlor och brukade ett kilformat skrivverktyg och därav namnet kilskrift.¹

Sumererna kom att trängas undan av de semitiska Akkaderna under det andra årtusendet f.Kr. som tog över ord- och ljudtecknen av sumererna för att skriva sitt eget, mycket annorlunda, språk – Akkadiska. Från Akkadiskan stammar dialekterna Babyloniska och Assyriska, släktingar till Hebreiska och Arabiska bl.a.²

I Egypten där man tog över bildskriften senast 3100 f.Kr. började bilderna endast representera konsonanten, så att vokalerna skulle fyllas i av läsaren.³

Kilskriften togs även över av det Hittitiska riket som låg i dagens Turkiet. De använde det dels för deras eget indoeuropeiska språk, men också delvis för Akkadiska som var det internationella språket för diplomati, dåtidens lingua franca. Man brukade det även för Hurritiska för religiösa ändamål.⁴

I Syrien visar de spektakulära fynden vid Ebla att, så tidigt som 2300-talet f.Kr. kunde stadsstater använda kilskrift och det sumeriska språket för såväl administrativa, religiösa och rent litterära verk. I Ebla skrevs också det lokala väst-semitiska språket med kilskrift. Senare under 1000-talet använde Syriska stater kilskrift och Akkadiska. I Ugarit skrevs likaså det lokala språket med kilskrift. Både ugaritiska och eblaitiska är nära besläktade med hebreiska, kanaaneiska och feniciska.⁵

Men i södra syrien och Kanaan kom en ännu viktigare skrift i bruk från mitten av 1000-talet f.Kr. nämligen konsonantskriften eller alfabetet. Det bestod av 26 eller 30 enkla tecken för olika konsonanter. Tack vare detta relativt enkla system kunde läsande och skrivande bli en möjlighet för allt fler. Man kan spåra utvecklingen från ca 1500-talet framåt på feniciska, varifrån det nådde grekerna, hebreiska och arameiska samt även moabitiska, edomitiska och ammonitiska.⁶

Av dessa finns en mängd olika slag av dokument allt från kungliga inskriptioner till privata brev. En oräknelig mängd personliga stämpel-sigill där ägarens namn framgår. Det här förutsätter att många kunde läsa tillräckligt bra för att kunna läsa namnet på sigillet. Det finns inskriptioner på pilspetsar, kapacitetsinformation på krukhandtag osv osv som visar att skrivande och läsande var något som var en naturlig del av vardagen och inte en begränsad till en lite elit i samhället. Åtminstone från 1100-

¹ Kitchen 1977, 15.

² Kitchen 1977, 16.

³ Kitchen 1977, 16.

⁴ Kitchen 1977, 17.

⁵ Kitchen 1977, 17.

⁶ Kitchen 1977, 18.

talet och antagligen tidigare var skrivande och läsande allmänt utbrett i dåtida Kanaan på hebreiska, feniciska och kanaanitiska.⁷

Litteratur

Kitchen, K. A.

1966 Ancient Orient and Old Testament. InterVarsity Press. Illinois.

1977 The Bible in Its World. Wipf & Stock Publishers. Eugene.

⁷ Kitchen 1977, 18.